

פרק א' ואלה תולדות

בית אבא

אביו, הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל, ניער כל פרוסה וכל מה שהכניס לפיו – ממילבין [תולעים קטנות] ע"י דפיקה. לאחר פטירתו מצאו בין רשימת קבלותיו "שלא לבקש אף פעם אוכל".

כשהיה חולה בבית, בקוסובה, ישבו כל היום ליד החולה. בני הבית חשו שאי אפשר בזמן כזה לטייל בחוץ – והיו בכבוד ראש ובנתינת הרגשה לחולה שכולם משתתפים בצער ^{אוצר החכמה} ומבקשים עליו רחמים.

אביו, השביע פעם עובר לצאת אחר הפטירה של אשה מעוברת, ויצא העובר. הוסיף החזו"א ואמר כי גם הוא יודע לעשות זאת, אלא שבימינו אין הדור ראוי לכך (מבני המשפחה).

מדוע החמצת!

סיפרה אחותו הרבנית קניבסקי ע"ה (אשת מרן בעל "קהלות יעקב" זצ"ל), שבהתגוררם בוילנא היתה אמורה להתקיים יום אחד "אסיפת רבנים" בעיר, פנה אליה אחיה החזו"א ואמר לה: עוד מעט ה"חפץ חיים" יעבור כאן, ותשתדלי לצאת לראותו... אחותו התמהמהה מעט ולא הספיקה לראותו. אמר לה החזו"א: "פאר וואס האסט דו פארשפילט!" [מדוע החמצת!]. (מהג"ר חיים קלופט שליט"א ששמע מזקנתו).

בשמחת פורים

בימי שבתם בוילנא, היה החזו"א טורח ביום הפורים לבוא ממרחק לבית אחיו הגאון רבי מאיר קרליץ זצ"ל, כשבדו "משלוח מנות" לאחיו הבכור, וכאשר היה קרב ובא סמוך לביתו, היה חובש את כובעו בהיפוך, כדי להרבות שמחה... (ס' "עמודי שש" עמ' 55)¹.

1. באחת מפגישותיו של רבינו עם מרן הרב מבריסק הגרי"ז זצ"ל אמר הרב מבריסק

לחזו"א כי שנים רבות היתה לו קושיא בלשון הרמב"ם בהלכות מלכים, וחשב להגיה גירסא אחרת ולא הגיה, אחר כך נמצא גירסא כזאת בכתב־יד עתיק שהיה בידי אחד מעדת תימן, כת"י מקורי שעלה ממדינת תימן, ושמח מאד על כך. לאחר הביקור הגיה החזו"א כן בשולי הרמב"ם שלו, כמו שאמר לו הרב מבריסק.

הענין עסק בדין המבואר במשנה עירובין (דף י"ז ע"א): ד' דברים פטרו במחנה (היוצאת למלחמה), מביאין עצים מכל מקום (ואין חוששין לגזל), ופטורין מרחיצת ידיים, ומדמאי ומלערב (עירובי חצירות). כותב הרמב"ם (הלכות מלכים פרק ו' הלכה י"ג): "והוא שיקיפו כל המחנה מחיצה גבוהה עשרה טפחים כדי שתהיה רשות היחיד, ואין מחיצה פחותה מעשרה". ותמה הגרי"ז למה חזר הרמב"ם וכתב כללא "ואין מחיצה פחותה מעשרה" שמקומו בהל' עירובין ושבת, שאילו מה שנוגע להלכה זו בהל' מלכים היה די במה שכתב קודם "והוא שיקיפו מחיצה גבוהה עשרה טפחים"? ועוד קשה מדוע השמיט הרמב"ם מה שנאמר בירושלמי (סוף פ"ק דעירובין) כמה הוא מחנה, כמה יוצאי מלחמה צריך בכדי שיהיו פטורין מהד' דברים, והובא שם כמה דעות בזה, ואיך ההלכה? ובטוח היה מרן הגרי"ז זצ"ל שהגירסא ברמב"ם צריכה להיות: "ואין מחנה פחותה מעשרה" (וכפי שכל הראשונים נקטו כן לדינא כר' יוחנן ור"י בן פזי בירושלמי שם), אלא שהגרי"ז לא הגיה כן בעצמו בשולי הגליון בספר הרמב"ם, ומה גם שנודע לו בבירור שבכל כת"י העתיקים הגירסא ברמב"ם כמו הנדפס לפנינו. גם הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל שנתבקש על ידי הגרי"ז לברר בכתבי ידות עתיקים בלונדון, השיבו כי בכל הכת"י הגירסא כנדפס ברמב"ם שלפנינו. רק מספר שנים לאחר שעלה הגרי"ז לירושלים, היה בנו הג"ר מאיר שליט"א ברחוב אוסישקין בירושלים אצל יהודי תימני ומצא אצלו רמב"ם עתיק, שם נמצא כתוב "מחנה"!

וכשנודע לו על אמיתת גירסא זו, מצאוהו בעליזות גדולה ועצומה שזכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא, וגירסא זו היתה לו קילורין לעיניים: הן שמיושב כפילות הלשון בדברי הרמב"ם, שבאמת אין כאן שום כפילות, והן שבאמת הרמב"ם לא השמיט כלל הך דינא דירושלמי. [וברמב"ם מהדורת רבי שבת פרנקל ז"ל כבר נכנסה גירסא זו]. (מהרב מרדכי וייספיש שליט"א ששמע כל זה מרבו הגאון רבי מרדכי מן זצ"ל, שזכה לשמוע ענין זה מפי מרן הגרי"ז זצ"ל עם גיסו הג"ר דוד פינקל זצ"ל).

מוסיף הנ"ל: באחת הפעמים כאשר ביקר מרן החזו"א את מרן הגרי"ז, העלה אז הגרי"ז הערתו בלשון הרמב"ם והגירסא שאין מחנה וכו', והגיה כן החזו"א בשולי הגליון ברמב"ם שלו, ונדפסה בס' חזו"א על הרמב"ם שיצא לאור בשנת תשי"ט (וכן הובא בס' "קרית מלך" על הרמב"ם).

אמר הג"ר משה סולובייצ'ק זצ"ל להגר"ח קניבסקי שליט"א בלמדס יחד בצעירותם, על הא דמבואר בבבא קמא (דף ב' ע"ב) שמהפסוק "ויעש לו צדקיה קרני ברזל" הוה אמינא שרק בקרן תלושה נחשב נגיחה, אבל במחוברת אימא כולה מועדת היא כיון דקרא מיירי בתלושה, ושאלו התוס' דמנא לן לחייב במחוברת נזק שלם, הא אי ליכא קרא אין מקור לחייב כלום?